

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve **TBMM Siyasi Etik Komisyonu Kurulmasına İlişkin TBMM Siyasi Etik Yasası Hakkında Kanun Teklifim**, gerekçeleriyle birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 17 Aralık 2014

Umut Oran
CHP İstanbul Milletvekili
(1)

GENEL GEREKÇE

17 Aralık 2013 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük yolsuzluk, usulsüzlük, hırsızlık olayı patlak vermiştir. Başbakan da dahil olmak üzere birçok kabine üyesi, bürokrat, işadami, yabancı uyruklu kişiler, emniyet görevlileri hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı fezlekelerine göre 87 milyar Euro'ya ulaşan (*bugün itibariyle 252 milyar TL*) yolsuzluk, kara para aklama iddiası kayıtlara geçmiştir. Bakan çocuklarının bir süre tutuklu kaldığı, kabine üyelerinin çocuklarıyla sabaha kadar paraları ancak sıfırladıkları süreç sonunda ortaya dökülen onlarca kanıtla rağmen sadece 4 bakan hakkında soruşturma komisyonu kurulması, mevzuat açısından bu alanda halen var olan büyük boşluğu göstermektedir.

Milletvekilleri, bakanlar ve genel olarak kamu görevlileri için yolsuzluk ve rüşveti önleyecek en önemli yasal düzenleme ceza mevzuatının dışında 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ile 3069 sayılı TBMM Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun'dur. Ancak mevzuatın yetersiz olduğu, var olan hükümlerin de uygulanmadığı, sistemin işlemediği, eksik de olsa verilen mal beyanlarının inceleme yapılmaksızın kilitli kasalarda tutuldukları 17-25 Aralık vakası ve ardından kurulan soruşturma komisyonundan anlaşılmaktadır.

Bugün kamu görevlileri 10 aşgari ücrete kadar hediye kabul edebilmektedir. ABD'de hediye sınırı 250 dolar iken Türkiye'de 9 bin TL'yi bulması, üstelik bu kuralın da hiçbir zaman işletilmemiş olması kabul edilemez. 3628 Sayılı Kanunun değiştirilmesi amacıyla 2 yıl önce verdiğim 2/1093 sayılı yasa teklifim halen Adalet Komisyonunda görüşülmeyi beklemektedir.

Yolsuzluk bir toplumu kemiren en büyük belalardan birisidir. Hele ki ülkemizin çok yönlü sorunlarla kuşatıldığı, işsizliğin, yoksullaşmanın eşitsizliklerin insanlarımızı bunalttığı, yolsuzlukların yaygınlaştığı sosyal hukuk devletinin her geçen gün yeni yaralar aldığı kuralsızlığın kurala, hukuksuzluğun geleneğe dönüşmekte olduğu bir ortamda **temiz siyaset-dürüst yönetim-açık toplum** beklentisi artık daha fazla ertelenemez.

Cumhurbaşkanı AB'ye üyelikten vazgeçse de uygar dünya ile bütünleşme adına gerçekleştirilmesi öngörülen siyasi reformlar arasında milletvekili dokunulmazlığının kürsüyle sınırlandırılması ve siyasi etik yasası da bulunmaktadır. Türkiye'de maalesef milletvekilliği bazı kesimlerce, yargılanmayı önlemek, adi suçlara kalkan olması amacıyla elzem olarak görülmektedir. Dokunulmazlık, dokunulmazlar kulübü yaratmak için değil, milletin sesinin kısılmaması, düşüncelerin özgürce ifadesi için vardır.

Yaşanan ve değişmeyen bu tablo ise TBMM'nin ve milletvekillerinin güvenilirliği ve saygınlığını olumsuz etkilemektedir. Bu durumun aşılabilmesi adına da acilen siyasi etik yasasının çıkartılması gerekmektedir.

Bu açıdan öncelikli sorumluluk siyasi partilere ve milletvekillerine düşmektedir. **95 yıldır milli egemenliği tesis eden TBMM'nin artık bu ayıba bir son vermesinin zamanı gelmiş, hatta geçmiştir bile.** Milletvekilleri ve doğal olarak bakanlar, maddi-parasal ilişkileriyle, kişilikleriyle de topluma örnek insan olmalı, hiçbir şekilde kamu ve toplum çıkarları ile çıkar atışmasına girmemeli, erdemli ve ilkeli tavırları ile toplumun tam güvenini kazanarak parlamenter

sistemimize duyulan güvenin artmasına, demokrasimizin daha da güçlenmesine katkı sağlamalıdır.

ABD ve AB ülkelerinde, diğer gelişmiş demokrasilerde yazılı olmayan kurallarla dahi bizim eksik ve yetersiz kurallarımızın çok daha üstünde saydam, temiz siyaset yapılıyorsa burada bir sorun var demektir.

Oysa çağdaş demokrasilerde parlamento siyasi etiği konusunda; “Kamu ve toplum çıkarları ile çıkar çatışmasına girilmemesi, Meclis görevi dışında görev kabul etme ve çalışma konusunda sınırlamalar, Milletvekilliği dışında yapılan işlerin ve sağlanan kazançların yıllık olarak beyan edilmesi / bu beyanların kamuoyuna açıklanması, Milletvekilliği maaşı dışında sağlanabilecek ek kazanca getirilen tavan değerler, verilen mal bildirimlerinin kamuoyuna açıklanması, Milletvekillerinin kabul edebileceği hediyeler için ciddi düzeyde kısıtlamalar getirilmesi” gibi düzenlemeler öngörülmekte, bu düzenlemelerin etkin işleyişi ve denetimi için parlamento içi kurumsal mekanizmalar işletilmektedir.

Önceki yasama dönemlerinde CHP’den birçok yasa teklifi verilmiş, eski İstanbul Milletvekili Alkan Hacaloğlu da bu konuda çok değerli çalışmalar yapmış, ancak AKP döneminde bu yasa bir türlü çıkamamıştır. Bu konulardaki yasal eksikliğin giderilmesi, milletvekili ve bakanların maddi ve ekonomik ilişkilerinde kamu yararının gözetilmesi, kamu ve toplum ile çıkar çatışmasına girilmemesini özendirecek siyasi etik kuralların gelişmiş demokratik ülke standartları düzeyine acilen çıkarılması artık ertelenemez bir zorunluluktur.

Bu amaçla TBMM bünyesinde kurulacak ve yasama dönemi süresince görev yapacak, bağımsızlığın ve tarafsızlığın esas olduğu TBMM Siyasi Etik Komisyonu oluşturulması gerekmektedir.

Bakan ve milletvekillerinin davranış ve uygulamalarını izleme, inceleme ve değerlendirme çalışmalarıyla yasama ve yürütme organlarının işlemlerinde saydamlığa katkıda bulunacak olan TBMM Siyasi Etik Komisyonu aslında milletvekilleri ve bakanları olumsuz, yanlış, haksız ithamlardan korumanın da yolunu açacaktır.

17-25 Aralık 2013 ve sonrasında yaşanan olaylar da bu yasa teklifinin ne kadar doğru, yerinde ve zorunlu olduğunu ortaya koymaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: TBMM Siyasi Etik Yasası ile milletvekilleri ve bakanlar kurulu üyeleri ile onların bakmakla yükümlü oldukları kişilerin kendileri ile ilgili mali, maddi ve ekonomik ilişkilerini düzenlemek amacıyla yürürlükte olan kural ve kısıtlamaların çağdaş demokrasilerde geçerli olan ve temiz siyasetin temelini oluşturan kurallara düzeyine çıkarılması, saydamlık ortamına kavuşturulması, milletvekilleri ve bakanlarla ilgili gerekli izleme, değerlendirme ve raporlamayı yapmakla görevli TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun kurulması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Milletvekilliği ile bağdaşmayan işlerle ilgili olarak çağdaş demokrasilerde yürürlükte olan düzenlemelerde amaç benzeri olmakla beraber başlıca iki farklı temel yaklaşımın izlendiği görülmektedir. Bazı ülkeler düzenlemeyi kesin ölçüt ve kurallara bağlayarak kısıtlayıcı yasal sınırlamalar koymakta ve uygulamayı etkin olarak denetlemektedir. Örneğin; bu tür düzenlemenin en çarpıcı örneklerinden birini oluşturan ABD'de; *Kongre üyelerinin mesleklerini yapmaları, özel sektör şirketleri ve kuruluşlarında idarecilik veya yönetim kurulu üyeliği görevlerini para karşılığı yapmaları yasaklanmış, kongre dışı faaliyet sonucu elde edebilecekleri aylık toplam gelirleri, kamu yönetici bareminin 2. Derece maaş karşılığının yüzde 15'i ile kısıtlanmıştır.*

Bazı ülkeler ise düzenlemede yazılı kurallar yerine toplumun yazılı olmayan etik geleneklerini temel alan kısıtlamalar yerine uygulama hakkında kamuoyunu bilgilendirerek uygulamada saydamlık sağlayarak, caydırıcı dolaylı denetimi temel alan bir yaklaşımı izlemektedir. Örneğin; bu tür düzenlemenin en çarpıcı örneklerini oluşturan İngiltere ve Almanya'da parlamento dışı tüm faaliyet ve gelirlere saydam bildirim zorunluluğu getirilerek dolaylı denetim mekanizmaları oluşturulmuştur.

Diğer birçok ülke ise bu iki temel yaklaşımın karışımından oluşan düzenlemeleri uygulamaktadır. Örneğin;

- *Hindistan'da milletvekillerinin parlamento dışında kazanç elde etmeleri, yönetim kurullarında görev yapmaları tümüyle yasaktır.*
- *İsveç'te parlamento dışında bir ayı aşkın çalışmaları halinde o süreye ilişkin milletvekili maaşları kesilmektedir.*
- *İsrail'de parlamento dışı gelirleri milletvekili maaşlarının yüzde 50'si ile sınırlandırılmıştır.*
- *Yunanistan'da ise milletvekilleri yönetim kurulu üyeliği, genel yöneticilik veya bunlara vekâlet görevlerini üstlenememektedirler.*

Ülkemizin koşullarına uygun olacağı düşünülen ve ilk iki yaklaşımın karışımından oluşan karma bir model çerçevesinde öngörülmüş düzenlemelerin bu maddeyle yaşama geçirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Maddeyle, ABD, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Almanya, İngiltere, Japonya, Kore, Hollanda, Polonya'da olduğu gibi milletvekilleri ve bakanların parlamento dışı gelir getiren faaliyetlerinin ve bu faaliyetler sonucu elde edilen gelirlerin periyodik olarak beyanına ve bu beyanların kamuoyuna açıklanabilmesini öngörmektedir.

MADDE 4- Maddeyle 3628 sayılı Kanunun 5. Maddesi kapsamında olan milletvekilleri ve bakanlar dahil kamu görevlilerinin vermekle yükümlü oldukları mal bildirimlerinin kapsamının, her bir mal cinsi için mevcut yasada olduğu gibi bir aylık maaştan daha yüksek değerde olmaları kaydıyla servetin tüm alanlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi hedeflenmiştir.

MADDE 5- Milletvekili ve bakanların 3628 sayılı Kanunun 5. Maddesi çerçevesinde vermekle yükümlü oldukları mal bildirimlerinin saydamlık ilkesi esas alınarak kamuoyuna açıklanabilmesi öngörülmüştür.

MADDE 6- ABD’de Kongre üyelerinin kabul edebilecekleri madde veya hizmet türünden yıllık hediyelerin toplam değeri en fazla 250 dolar ile sınırlandırılmıştır. Hindistan’da ise hediye kabulü tümüyle yasaktır.

Ülkemizde ise bu konuda 3628 sayılı kanununu 9’ncü maddesi ile düzenleme getirilmiş olup bu yasayla bu konudaki kısıtlamanın uygulama alanı yerli veya yabancı herhangi bir özel veya tüzel kişi veya kuruluştan aldıkları tarihteki değerleri bir aylık net asgari ücreti aşan hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Benzeri şekilde batılı ülkelerde genellikle uygulandığı gibi 3. dereceden kan ve sıhrî hısımları olan özel kişiler ile bunların sahip oldukları tüzel kişi ve kuruluşlar dışındaki özel kişi veya tüzel kişi ve kuruluşlardan alındığı tarihlerdeki değeri bir aylık net asgari ücreti aşan her türlü ulaştırma, tatil, konaklama, yemek veya seyahat olanağının bedelsiz veya hibe şeklinde sağlanması yasaklanarak, kamu ve toplum ile çıkar çatışması yaratabilecek olumsuzlukların önlenmesi hedef alınmıştır.

Keza bu madde ile milletvekillerinin parti değiştirmelerinin sağlanacak maddi çıkarlar, haksız mal edinme kapsamına alınarak caydırılması öngörülmüştür.

MADDE 7- Anayasanın 95. Maddesinin ikinci fıkrası “İçtüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir” hükmünü içermektedir. Aynı şekilde TBMM İçtüzüğü’nün parti gruplarının Başkanlık Divanında temsilini düzenleyen 11. Maddesinin birinci fıkrasında, “TBMM Başkanı, siyasî parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre her siyasî parti grubuna düşen Başkanlık Divanındaki görev yeri sayısını tespit eder ve Danışma Kuruluna bildirir” hükmü yer almaktadır.

Teklifte getirilen düzenlemenin bu hükümlere aykırılık teşkil edebileceği düşünülse de TBMM siyasi etik komisyonunun görev alanını oluşturan ‘siyasi etik’ kavramı yasama faaliyeti kapsamı dışında kalan, hiçbir yasa yapımı yetkisi olmayan ve tarafsızlığın, eşit temsilin esas alınması gereken bir alandır. Komisyonun çalışmalarının amacına ulaşması bu şekilde bir oluşumu zorunlu kılmaktadır. **Böylece TBMM’deki her partinin eşit sayıda vereceği üyelerle oluşacak komisyon tüm toplumu kucaklayacak, tartışmaların ötesinde bir güvenilirliği kendiliğinden oluşturacaktır. Aksi takdirde soruşturma komisyonları örneğinde yaşandığı gibi iktidar partisinin iradesinin dışında herhangi bir karar çıkması imkânsız hale gelecektir.** Yukarıda zikredilen anayasa ve içtüzük hükümlerini özü, meclisin yasama, denetleme ve dış ilişkilerle ilgili faaliyetleri kapsar ve bu faaliyetlere katılımındaki kuvvet oranının esas alır. Oysa

TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun faaliyetleri siyasallık dışında tutulması esas alınmıştır. Bu komisyonlar uygulamanın yapıldığı bütün ülkelerde de benzeri anlayış içinde oluşturulmuşlardır. Hatta bazı ülkelerde bu kurullara seçilmemiş kişilerden de üye alınmıştır.

MADDE 8- TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun görevlerini etkin ve gereği gibi yerine getirebilmesi için araştırma ve denetim çalışmaları gerekli ek bilgileri ilgili tüm kişi ve kurumlardan serbestçe alabilmeleri hedef alınmıştır.

MADDE 9- Maddeyle kurulun çalışma usul ve esasları düzenlenmektedir. TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanacağı ve karar alınacağı hükme bağlanmaktadır. Konunun önemi böylesine nitelikli bir çoğunluğun aranmasını gerekli kılmaktadır. Kurulun toplantıları gizlidir.

MADDE 10- TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun çalışmalarında bu kanunda açıklık olmayan hallerde TBMM İçtüzüğü hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir.

MADDE 11- TBMM üyeleri ve bakanlarla ilgili olarak siyasi etik konusunda bu kanun teklifi ile önerilen düzenleme sonrasında halen yürürlükte olan kanunlarda ve bunların uygulamasında boşluk doğmaması için çelişen hükümlerin uygulanmaması amaçlanmıştır.

MADDE 12- Bu yasanın, yayımını izleyen ilk mali yılla birlikte yürürlüğe girmesi hedeflenmiştir. Böylelikle milletvekilleri ve bakanların bu kanunun 4 ve 6'ncı maddeleri kapsamı içindeki diğer kişilerin bu kanuna uyum için kendilerine yeterli zaman sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 13- Yürütme maddesidir. Konu milletvekilleri ve bakanlar kurulu üyelerinin yasama görevleri dışındaki konularını da kapsadığından yasanın yürütmesinde Bakanlar Kurulu dışında TBMM Başkanlığı'nın da sorumlusu olması gerekmektedir.

“BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI VE TBMM SİYASİ ETİK KOMİSYONU KURULMASINA İLİŞKİN TBMM SİYASİ ETİK YASASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM **Amaç, İlkeler ve Bildirim**

Amaç ve Kapsam

MADDE 1:

TBMM Siyasi Etik Yasası adlı bu kanun ile TBMM ve Bakanlar Kurulu üyelerinin, mali, maddi ve ekonomik ilişkilerinde topluma örnek olmaları, hiçbir şekilde kamu ve toplum ile çıkar çatışması ortamı yaratılmaması için siyasi etik konusunda uyulması gereken ilkelerin belirlenmesi; milletvekilleri ve bakanlarla ilgili ve sınırlı olmak kaydıyla, uygulamaların bu yasa kapsamında yer alan düzenlemelere uygun olarak yapılıp yapılmadığının izlenerek değerlendirilmesi ve raporlanması için TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun oluşturulması ve bu komisyonun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yasayla, TBMM üyeleri ve dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyeleri ile ilgili olarak siyasi ahlak konusunda farklı kanunlarda yer alan kuralların, temiz siyaset ve saydamlık ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenlenmesi de hedeflenmektedir.

Milletvekili ve Bakanların Siyasi Etik İlkeleri

MADDE 2- 1) Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyeleri;

- a) Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda, devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ve dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda, özel gelir kaynakları ve özel olanakları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs ve ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev almazlar, vekil olmazlar, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul etmezler; temsilcilik, hakemlik, ücret karşılığı iş takipçiliği, komisyonculuk veya müşavirlik yapamazlar.
- b) Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarda, milletvekili olmaya engel oluşturan suçlarda, görevi kötüye kullanma, zimmet, ihtilas, irtikâp, kaçakçılık, dolanlı iflas, kara para aklanması suçlarından, Sermaye Piyasası Kanunu ve Bankalar Kanunu ile yasaklanmış olan veya bu kanunlarda suç olarak belirlenen konularda açılmış olan davalarda veya soruşturmalarda, Devlet, Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile bankalar aleyhine vekil olamazlar.
- c) Yürütme organının teklif, inha, atama veya onanmasına bağlı resmi veya özel herhangi bir işte görevlendirilemezler. Yabancı bir devlet veya uluslar arası bir kuruluş tarafından verilen idari ve siyasi, ücretli herhangi bir işi veya görevi TBMM'nin kararı olmadıkça kabul edemezler. Bir üyenin belli konuda ve altı ayı aşmamak üzere bakanlar kurulunca verilecek geçici bir görevi etmesi, Meclisin kararına bağlıdır.

- d) TBMM üyesi olmaktan kaynaklanan konum ve yetkilerini kendilerine yarar sağlamak amacıyla kullanamazlar, mesleklerini icrada ferdi işletmelerini idarede milletvekilliği kimliklerini kullanamazlar.
- e) Devletten herhangi bir türde özel teşvik, sübvansiyon veya maddi destek alan, kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere, bunlara bağlı işletmelere mal veya hizmet sunan, bu kurum, kuruluş veya işletmelerle kazanç sağlamaya yönelik taahhüt veya müteahhitlik ilişkisine giren, firma işletme veya şirketlerde yönetim kurulu üyeliği, genel yöneticilik, yöneticilik veya bu görevlere vekillik yapamazlar, ücret veya maddi çıkar karşılığı bu kurumlarda başka bir görev üstlenemezler.
- f) Bankalar, finans ve sigorta kurumları, menkul değer aracı kurumları veya bunların iştiraki olan işletme, kurum ve kuruluşlarda ücretli veya ücretsiz herhangi bir görev üstlenemezler.
- g) Arazi alım satımı yapan veya toplu konut inşaatı işleriyle uğraşan şirketlerde veya hisselerinin yüzde 50'den fazlası bu kuruluşların kontrolünde olan şirketlerle kazanç ve gelir-kar payı karşılığı iş ilişkisi kuramaz, bu tür kuruluşlarda görev kabul edemez, yapı kooperatiflerinde gelir veya çıkar karşılığı yöneticilik görevi üstlenemez,

Kamu kesimi ile hiçbir ölçü ve boyutta ihale ve taahhüt ilişkisine giremez, özelleştirme adı altında yapılan hiçbir kiralama ve satış işlemine taraf olamaz,

Sahip oldukları taşınmazlar, yaşamın olağan akışına ters biçim ve zaman diliminde rant artırıcı imar değişikliğine tabi tutulamaz.

2) Başbakan ve bakanlar, yukarıda belirtilen kısıtlamalar kapsamında olmayan gelir veya maddi kazanç amaçlı tüm işlerini, menkul değer portföyleri ile bankalar ile finans kurumlarında sahip oldukları yatırım fonlarını, kira veya kazanç sağlayan taşınmazlarının yönetimlerini, görevleri süresince, kendilerinin birinci veya ikinci dereceden kan ve sıhrî yakını olmayan kayyuma devrederler.

3) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi seçilmeden önce veya dışarıdan bakan atanmadan evvel bu Kanunun hükümlerinin gereğini yerine getirmemiş veya yasaklanan herhangi bir yükümlülük üstlenmiş bulunan üyeler, mevcut durumlarını altı ay içinde bu Kanuna uygun hale getirirler.

Gelirlerin Beyanı

MADDE 3 - Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyeleri; milletvekili veya bakan olarak aldıkları maaş ve yolluk gelirleri ile emeklilik maaşı gelirleri dışında kalan sağlamış oldukları tüm gelirlerini, yaptıkları işin cinsini ve görevlerini, firmaların ve iş yaptıkları kuruluşların ticari kimlik ve unvanlarını yıllık olarak, takip eden ilk üç ay içinde TBMM Başkanlığı'na yazılı olarak bildirmekle yükümlüdürler.

Bu bildirimler, TBMM Etik Komisyonu tarafından, beyanların verilişini takip eden en geç iki ay içinde değerlendirilir. TBMM Başkanlığı, Siyasi Etik Komisyonu'nun uygun görüşü ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyelerinin vermiş oldukları TBMM Dışı Faaliyetlerinden Kaynaklanan Gelirlerle ilgili bildirimleri, incelemeyen sonra gereksiz olarak Resmi Gazete ile kamuoyuna açıklar.

Mal Bildirimleri Konusu ve Kapsamı

MADDE 4- 19.4.1990 tarihli 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 5'inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Bu kanun kapsamına giren görevlilerin (milletvekili ve bakanlar dahil) kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan;

- a) Tapuya kayıtlı veya kayıtsız veya zilliyesinde bulunan tüm taşınmaz malları ile devam etmekte olan veya tamamlanmış durumdaki yapı kooperatiflerine bağlı taşınmaz mallar üzerindeki hakları,
- b) Görevliye yani milletvekili ve bakanlar dahil yapılan aylık net ödeme, ödeme yapılmayan görevliler için ise, 1'nci derece Devlet Memurlarına yapılan aylık net ödemenin beş katından fazla tutarındaki, her bir kalem için ayrı olmak üzere, yabancı veya Türk Lirası olarak nakit parası ile bankalar veya diğer finans kurumlarında mevduata, yatırım fonuna veya repoya bağlı kaynakları, yerli veya yabancı hisse senetleri ve özel tahvilleri ile devlet bono ve tahvilleri, ihtira beratı, alâmetifarika ve telif hakkı gibi diğer menkul malları, hakları, kayıtlı veya kayıtsız alacakları ve bunların kaynakları, kullanmakta olduğu krediler ile kayıtlı ve kayıtsız borçları ve bunların nedenleri,
- c) Altın, mücevher, kıymetli taş, tablo, her çeşit koleksiyon, antika veya değerli eşyaları ile her çeşit karayolu, havayolu ve denizyolu taşıtları gibi diğer taşınır malları,
- d) Eldeki hisse senetleri halka açık olmayan bir şirkete ait ise gerçek değerini tespiti amacıyla söz konusu şirketin defter değeri, yıl mali tabloları,

mal bildirimini konusunu teşkil eder.

Mal Bildiriminin Açıklanabilmesi

MADDE 5- 19.4.1990 tarihli 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 9'ncü maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyelerinin vermiş oldukları Mal Bildirimleri, her Yasama Döneminin ilk ve son altı ayları içinde gerekçesiz olarak TBMM Başkanı tarafından Resmi Gazete ile kamuoyuna açıklanır. TBMM Etik Komisyonu'nun uygun bulması halinde söz konusu mal bildirimleri bu dönemler dışında da ek olarak açıklanabilir.

Hediye kısıtlaması

MADDE 6- 19.4.1990 tarihli 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 3'ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

- a)** Yukarıdaki maddede sayılan kamu görevlileri (milletvekilleri ve bakanlar dahil);
- Milletlerarası protokol, mücadele veya nezaket kaideleri uyarınca veya diğer herhangi bir sebeple, yabancı devletlerden, milletlerarası kuruluşlardan, sair milletlerarası hukuk tüzelkişilerden, aldıkları tarihteki değeri beş aylık net asgari ücreti aşan hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı,
 - Yerli veya yabancı herhangi bir özel veya tüzelkişi veya kuruluştan, aldıkları tarihteki değeri bir aylık net asgari ücreti aşan hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı,

doğrudan veya dolaylı olarak aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde kendi kurumlarına (Milletvekilleri ve dışarıdan atanan Bakanlar Kurulu üyeleri için TBMM Başkanlığına) teslim etmek zorundadırlar.

Ancak yabancı devlet adamları ve milletlerarası kuruluş temsilcileri tarafından verilen imzalı hatıra fotoğraflarının çerçeveleri bu madde hükümlerine tabi değildir.

Milletvekilleri ve bakanlara gönderilecek her türlü hediye ve numune TBMM Siyasi Etik Komisyonu'nun izni olmadan dağıtılamaz. Ancak, kitap, kaset, CD gibi fikir ve sanat ürünleri bu hükmün ve bu maddenin kısıtlamalarının dışındadır.

Hediyelerin bedellerinin tespiti çıkarılacak yönetmeliğe göre Maliye Bakanlığı'nca yapılır.

b) Benzeri şekilde, yukarıdaki maddede sayılan kamu görevlileri (milletvekilleri ve bakanlar dahil), görevleri gereği olmayan veya bağlı oldukları kurum yetkililerinin (Milletvekilleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri için TBMM Başkanlığı) bilgisi dışındaki koşullarda, üçüncü dereceden kan ve sıhrî hısımları olan özel kişiler ile bunların sahip oldukları tüzelkişi ve kuruluşlar dışındaki özel kişi veya tüzel kişi ve kuruluşlardan, aldıkları tarihteki değeri bir aylık net asgari ücreti aşan her türlü ulaştırma, tatil, konaklama, yemek veya seyahat olanağını bedelsiz veya hibe şeklinde sağlayamazlar.

Yurt içindeki resmi kuruluşlar ile meslek odaları, mesleki kuruluşlar, sendikalar, üniversiteler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve kamu yararına dernekler bu hükmün dışındadır.

Yurt dışında uluslararası resmi kurum ve kuruluşlar ile platformlar ve Milli parlamentolar, üniversiteler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla benzeri kuruluşlar bu hükmün dışındadır.

Yukarıdaki maddede sayılan kamu görevlilerinin bu tür hizmetleri almaları halinde, bu Kanunun uygulamasında, kendilerine sağlanmış olan hizmetin değeri tutarında haksız mal edinme sayılır.

c) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bir siyasi partiden başka bir siyasi partiye geçişte menfaat sağlayamazlar. Maddi menfaat sağlayanlar hakkında, bu Kanunun uygulamasında, edinilmiş olan menfaat tutarında haksız mal edinme işlemi yapılır. Bu hüküm, bağımsızken bir partiye transfer olan milletvekilleri için de uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

TBMM Siyasi Etik Komisyonunun Kurulması, Çalışma Usul ve Esasları, Görev ve Yetkileri

TBMM Siyasi Etik Komisyonu Kurulması

MADDE 7- TBMM Etik Komisyonu; siyasi parti gruplarının belirleyeceği iki misli sayıda aday arasından TBMM Genel Kurulu'nun seçeceği,

- a) TBMM'de grubu olan parti sayısının üç veya daha az olması halinde her partiden 4'er,
- b) TBMM'de grubu olan parti sayısının dört veya daha fazla olması halinde her partiden 2'şer, milletvekilinden oluşur.

TBMM Komisyonlarında üyelik veya TBMM'nin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında 3620 sayılı Kanun kapsamında üstlenilen görevler TBMM Etik Komisyonu üyeliği için engel oluşturmaz.

Üyeliği düşen veya kendiliğinden kurul üyeliğinden ayrılan veya bağlı oldukları TBMM Grupları, grup olma niteliğini kaybetmiş olan Siyasi Etik Komisyonu üyelerinin yerine en geç bir ay içinde yenileri seçilir. Komisyonunda bu şekilde oluşacak eksik üyelik, adaylar arasında Genel Kurul'da yapılacak gizli oylamayla tamamlanır.

TBMM Siyasi Etik Komisyonu, her yasama dönemi başlangıcında TBMM Divanı'nın oluşumunu takip eden ilk bir ay içinde oluşturulur. Komisyonun görev süresi bir yasama dönemidir.

TBMM Siyasi Etik Komisyonunun Yetki ve Görevleri

MADDE 8- TBMM Siyasi Etik Komisyonu, görevleri ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve dışarıdan atanan bakanlardan bilgi istemek ve bilgi almak yetkisine sahiptir. Komisyon gerekli gördüğünde konuyla ilgili uzmanların bilgisine başvurabilir, tüm bakanlıklar dahil olmak üzere kamu ve özel kurum, kuruluş, kamu ortaklıklarından konu ile ilgili doğrudan bilgi ve belgeler isteyebilir.

TBMM Siyasi Etik Komisyonu;

- a) TBMM Üyeleri ile dışarıdan atanan bakanlar kurul üyelerinin 3069 ve 3628 sayılı kanunlar ile diğer kanunlar ile bu kanunlarda belirlenen siyasi etik ilkelerine uymadıkları hakkında somut bilgiye ulaşılması ve/veya komisyonu yazılı başvuruda / ihbarda bulunulması halinde inceleme ve araştırma başlatabilir.
- b) Başlattığı inceleme ve araştırma sonucunda bu kanunla belirlenen siyasi etik ilkelerine aykırı hareket edildiğini saptaması veya 3069 ve 3628 sayılı kanunlar ile belirlenen kuralların ihlal edildiğini somut olarak saptaması halinde, ilgili milletvekilini veya dışarıdan atanan bakanı yazılı olarak uyarır, TBMM Başkanını ve milletvekilinin bağlı olduğu siyasi parti başkanlığını bilgilendirir, bakan hakkında ise başbakana bilgi verir.
- c) Yapılan ilk uyarıya rağmen, uyarı yapılmasını gerektiren durumun devam ettiğini saptaması halinde ilgilinin kınanması gerektiği hakkındaki TBMM Başkanı'nı bilgilendirir. TBMM Genel Kurulu, TBMM başkanı tarafından bilgilendirilir ve durum kamuoyuna açıklanır.
- d) Başlatılan inceleme ve araştırma sonucunda, bu kanunla belirlenen siyasi etik ilkelerine aykırı hareket edildiği 3069 ve 3628 sayılı kanunlar ile belirlenen kurallara uyulmadığının saptaması ve bu tespitin en son verilen mal bildirimindeki beyanların üzerinde izah edilemeyen artışa neden olduğunu belirlemesi halinde, en son verilen mal beyanı ile tespit edilen yeni durumla ilgili olarak TBMM Başkanlığı aracılığıyla TBMM Genel Kurulu bilgilendirir ve durumu kamuoyuna açıklar.
- e) Siyasi etik kültürünü yerleştirmek üzere çalışma yapar, diğer ülkelerdeki gelişme ve çalışmaları takip eder. Yurt içinde bu konuda yapılmakta olan çalışmalara destek verir.
- f) TBMM Siyasi Etik Komisyonu kuruluşunu izleyen bir ay içinde Milletvekili Etik Kuralları Kitapçığı hazırlayarak, her milletvekilinin bunu taahhüt olarak imzalamasını sağlar.

TBMM Siyasi Etik Komisyonu başlattığı inceleme ve araştırma sırasında konusu itibariyle suç teşkil eden hususlara ulaşması halinde genel hususlara işlem yapılmak üzere durumu TBMM Başkanı'na yazılı olarak bildirir.

TBMM Siyasi Etik Komisyonunun alışma Usul ve Esasları

MADDE 9- Komisyon, alışmalarını TBMM Başkanvekilllerinden birinin başkanlığında sürdürür. Başkanvekilleri 6'şar aylık dönemlerle, dönüşümlü olarak bu görevi sürdürürler. TBMM Başkanvekilllerinin Komisyon görev sıraları kura ile belirlenir. Komisyon, kendi içinden bir katip üye seçer. Katip üye iki yıllık bir dönem için seçilir ve raportörlük görevini üstlenir. Görev dönemini tamamlayan katip üye aynı göreve yeniden seçilebilir.

Komisyon, görev alanına giren konularda araştırma yapmakla görevli bir araştırma kurulu oluşturur. Bu kurulda görev yapacak kişiler, Komisyon tarafından, kamu kurum ve kuruluşları personeli ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları mensupları arasından saptanır. Bu personel 2919 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre görevlendirilir.

Komisyon, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyon toplantıları gizlidir. alışmalar hakkında, TBMM Başkanlığı'na sunulan raporlar ve kararlar dışında hiçbir açıklama yapılamaz. Araştırma kurulu üyeleri dahil olmak üzere Komisyon adına çalışan tüm personel gizlilik ilkeleri çerçevesinde görev yaparlar. Komisyona ulaşan ihbar ve bildirimlerin sahiplerinin kimlikleri kesinlikle gizli tutulur ve muhatabına hiçbir surette bildirilmez.

Komisyon gerektiğinde Ankara dışında da incelemelerde bulunabilir. Komisyon alışmaları ile ilgili olarak, yurt içi ve dışı görevlendirmelere ait giderler, Komisyonun kararı ve TBMM Başkanı'nın onayı ile 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden karşılanır.

Komisyon, görevleri ile ilgili olarak hazırladığı üçer aylık periyodik raporları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunar. Başkanlık raporlar hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni bilgilendirir.

Komisyon, bu Kanunda yer alan hükümlere veya kısıtlamalara aykırı hareket edildiğini saptaması etmesi halinde bunu bir raporla, en geç bir ay içinde Genel Kurula sunulmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bildirir ve aykırı hareket eden Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hakkında Anayasa, kanun ve İçtüzük hükümleri uyarınca işlem yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Uygulanacak İçtüzük

MADDE 10- TBMM Siyasi Etik Komisyonunun çalışmalarında, bu kanunda açıklık olmayan hallerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümleri uygulanır.

TBMM Başkanı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü gereğince komisyonlar üzerinde haiz olduğu denetleme yetkisi bu Komisyon için de geçerlidir.

Diğer Hususlar

MADDE 11- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yapamayacakları işlere ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

Diğer kanunlarda bulunan ve bu kanunla çelişen hükümler uygulanmaz.

MADDE 12: Bu kanun, Resmi Gazete'de yayınlandığı tarihten sonraki ilk mali yılın başlangıcında yürürlüğe girer.

MADDE 13- Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ile Bakanlar Kurulu yürütür.